

Nr 142.

Av herr **Sävström m. fl.**, om viss ersättning till landsfiskalen Gustaf Bjöörn.

Enligt gällande bestämmelser åligger det landsfiskal att i egenskap av utmättningsman inom sitt distrikt verkställa indrivning och redovisning av bland annat krono- och kommunalutskylder samt böter. Före den 1 januari 1926 gällde enligt § 3 i förordningen den 14 december 1917 (nr 916) angående föreskrifter om indrivning av krono- och kommunalutskylder, allmänna avgifter m. m. (restindrivningsförordningen) att landsfiskal, som betjänade sig av honom underlydande fjärdingsman att ombesörja indrivningen och för sådant ändamål verkställa utmätningar av lös egendom, själv var skyldig att svara för redovisningen och för skada som av fjärdingsmannens fel eller försummelser kunde uppkomma.

I detta sammanhang må erinras om att *statsverket* jämlikt lagen den 10 juli 1899 om ersättning av allmänna medel i vissa fall för skada, som förorsakas av ämbets- eller tjänstemän m. fl., svarar för sådan skada bland annat i fall, då ämbets- eller tjänstemän, som enligt 1 kap. utsköningslagen äga att med utsköningsmål taga befattning, tillgripa eller förskingra sålunda uppburna kommunalutskylder, allmänna avgifter m. m. Skada, som föranletts av brottsligt förfarande eller vållande av substitut för sådan tjänsteman, ersattes före den 1 januari 1926 däremot icke av statsverket. För sådan skada kunde vederbörande endast vända sig mot utmättningsmannen.

Från och med den 1 januari 1926 hava emellertid nu omförmälda bestämmelser blivit ändrade. Jämlikt lagen den 6 juni 1925, nr 178, om ändring i vissa delar av ovan berörda lag den 10 juli 1899, ansvarar statsverket sålunda för tillgrepp och förskingring av den, som av utmättningsman erhållit i uppdrag att verkställa indrivning eller utmätning. Denna bestämmelse äger dock ej tillämpning i avseende å tillgrepp och förskingring, som inträffat före den 1 januari 1926. I restindrivningsförordningen samt i förordningen om indrivning och redovisning av böter har i anslutning härtill, med giltighet från och med ingången av år 1926, den ändringen genomförts, att bestämmelsen om utmättningsmans ansvar för substitut uteslutits (se Svensk författningssamling 1925, nr 499 och 500).

Redan före nämnda författningsändringar har av statsmakterna vid olika tillfällen erkänts, att det icke överensstämde med billighet, att utmättningsman under alla omständigheter skulle svara för substitutets förskingringar. Efter framställning av Kungl. Maj:t (prop. 195) medgav sålunda 1920 års riksdag, att kronofogden C. O. Helmer befriades från att ersätta kronan vissa av kronolänsman förskingrade kommunalutskylder, vilka blivit av kommunen ersatta av statsmedel. Vidare beviljade, efter framställning av Kungl. Maj:t (prop. nr 217/1921 och 153/1922), 1921 och 1922 års riksdagar ersättning till tredje stadsfogden i Stockholm, W. Karlson, för vissa belopp, som av honom till statsverket erlagts för täckande av brist, vilken uppkommit genom e. o. uppboresmäns förskingring av indrivna utskylder. Liknande fall förekom även vid 1926 års riksdag, då efter framställning av Kungl. Maj:t (prop. nr 168) riksdagen enhälligt beviljade landsfiskalerna G. Insulander och E. Lundgren ersättning för av dem utlagda medel som förskingrats av dem underlydande fjärdingsmän.

Det framgår sålunda härav, att riksdagen vid föregående tillfällen be- hjärtat de billighetsskäl som i vissa fall kunna föreligga till beredande av ersättning genom statsmedel åt utmättningsman, som ålagts inbetala medel, vilka genom honom underlydande fjärdingsman blivit förskingrade.

Efter dessa inledande anmärkningar tillåta vi oss underställa riksdagens prövning ett ärende av liknande art. Det gäller ersättning till en landsfiskal för medel, som före ikraftträdandet av förut omhandlade författningsändringar förskingrats av en honom underlydande fjärdingsman.

Landsfiskalen Gustaf Bjöörn, som tillträdde sin tjänst i Bollnäs distrikt i mars månad 1919, uppdrog vid skilda tider åt fjärdingsmannen Carl Rickard Andersson i Björkhamre köping att verkställa indrivning av resterande krono- och kommunalutskylder för Bollnäs köping, Björkhamre köping och Bollnäs socken jämte andra handräkningsvis från andra orter sökta allmänna medel och böter. Anderssons indrivningar pågingo en följd av år utan att han förmåddes lämna slutredovisningar med förespeglingar om att ytterligare medel nog skulle kunna indrivnas om han lämnades tid därtill. Så befanns det till slut, att fjärdingsman Andersson hade förskingrat betydande belopp av de allmänna medel han lyckats indriva. Han häktades och ställdes till svars därför inför Bollnäs domsagas häradsrätt, där han den 11 juni 1924 rannsakades och dömdes till avsättning och straffarbete i 2 år och 6 månader. Dessutom ådömdes bemälda Andersson att till landsfiskal Bjöörn, som jämlikt 3 § i Kungl. förordningen den 14 december 1917 (Restindrivningsförordningen) varit ansvarig för de av honom vidtagna indrivningsåtgärderna, utbetala ett av honom förskingrat och erkänt belopp av allmänna medel stort kronor 50,956:61, fördelade på följande poster.

<i>Kronoutskylder</i> påförda skattskyldige inom Bollnäs socken, Bollnäs köping och Björkhamre köping för åren 1920—1923.....	Kr.	9,413:41
<i>Bötesmedel</i>	„	265:—
<i>Handräkningsvis</i> från andra orter sökta allmänna medel	„	2,032:73
	Kr.	11,711:14
<i>Kommunalskatt</i> för Bollnäs socken 1918—1922	„	35,100:53
„ „ Bollnäs köping 1920—1922	„	515:78
„ „ Björkhamre köping 1923 ..	„	3,629:16
	Kr.	39,245:47
		<hr/>
		Tillsammans Kronor 50,956:61

Enligt utslaget i målet mot Andersson har han ej förmått ersätta någon del av de uppburna och förskingrade medlen.

Enligt oss företedda uppgifter har landsfiskal Bjöörn sedermera utan föregående rättsåtgärd inbetalt till Bollnäs köping dess fordran, till länsstyrelsen inlevererat de förskingrade kronoutskylderna och bötesmedlen samt handräkningsvis från andra orter sökta allmänna medel, varjämte han till Bollnäs köping inbetalt ytterligare av fjärdingsman Andersson förskingrade medel uppgående till över 1,200 kronor, upptäckta efter rättegången mot Andersson. Efter laga stämning och dom har han till Björkhamre köping inbetalt dess fordran jämte senare upptäckta av Andersson förskingrade belopp och räntor och kostnader i målet, tillsammans en summa av kronor 6,769:72. Dessutom är Bjöörn genom laga kraftvunnen dom förpliktad att till Bollnäs socken utbetala dess fordran jämte räntor och rättegångskostnader tillsammans en summa av kronor 33,840:58.

Det är tydligt, att det är ett hårt slag som drabbat landsfiskal Gustaf Bjöörn i Bollnäs på grund av en underlydandes förskingringar. Genom tilllägg av räntor och rättegångskostnader torde den summa han får vidkännas för denna sak komma att överstiga 60,000 kronor. Det måste kännas bittert att efter 30 års oförvitlig tjänst i staten — därav 22 som ordinarie — på gamla dagar bli en ekonomiskt ruinerad man, utan att kunna sägas själv vara vållande därtill.

Det ligger nära till hands att antaga det hans kontroll över fjärdingsmännen icke varit tillräckligt effektiv. Huru därmed förhåller sig hava vi icke kunnat bilda oss någon egen uppfattning. Emellertid hava vi satts i tillfälle se tvenne intyg av biträden anställda å landsfiskalens kontor vid ifrågasvarande tid, vari de försäkra att ingenting har brustit i kontrollen över fjärdingsmännen. Dessutom torde man vara berättigad taga hänsyn till det ovanligt stora och folkrika landsfiskalsdistrikt han förestår och som synnerligast under de åren — efterkrigsåren — voro ovanligt arbetsfyllda med ständig jakt

efter lönbrännare och andra förbrytare. Det uppgives, att under endast ett av dessa år fick Bjöörn göra över 1,200 tjänsteresor inom sitt distrikt.

Den allmänna uppfattningen inom orten och hans distrikt är också att statsmakterna genom sitt ingripande borde lätta det stora bekymmer och trångmål vari landsfiskal Bjöörn kommit genom denna sak. De kommunala förtroendemännen inom distriktet hava avlätit en skrivelse i det syftet, som av oss skall överlämnas till vederbörande utskott för ärendets behandling. Dessutom skola vi till utskottet överlämna de oss tillställda rättegångsprotokollen i denna sak för att tjäna till närmare studium av frågan.

På grund av vad vi sålunda anfört hemställa vi vördsamt,

att riksdagen på grund av billighetsskäl måtte besluta av statsmedel ersätta landsfiskalen Gustaf Bjöörn i Bollnäs för av honom i egenskap av utmätningsman ersatta medel, som av hans underlydande fjärdingsman Carl Rickard Andersson i Björkhamre indrivits och förskingrats:

a) kronouppbördsmedel, bötesmedel och handräckningsvis från andra orter sökta allmänna medel för ett sammanlagt belopp intill *kronor 11,711: 14*, i den mån Bjöörn styrker sig hava utlagt beloppen och med skyldighet för honom att på kronan överlåta sina motsvarande fordringsrätter;

b) kommunalskatt för Bollnäs köping, Björkhamre köping och Bollnäs socken för ett sammanlagt belopp av *kronor 39,245: 47*, i den mån Bjöörn styrker sig hava utlagt beloppen och med skyldighet för honom att på kronan överlåta sina motsvarande fordringsrätter hos Andersson.

Stockholm den 17 januari 1930.

Aug. Sävström.

O. Johansson
i Edsbyn.

I motionen instämma:

J. N. Svedberg.

Ernst Lindley.

Nils Holmström.

Emil Hultman.

C. G. Olsson,
Golvvasta.